

پایه هفتم

بخش دوم

خوشنویسی

درس اول

آشنایی با ابزار خوشنویسی

اهداف درس

- آشنایی با ابزار خوشنویسی
- آشنایی با میراث فرهنگی (هنر سنتی خوشنویسی)

انتظارات عملکردی

- قلم برای خوشنویسی بسازند.
- با استفاده از قواعد خط نستعلیق (تحریری) متنی بنویسند.

فرایند تدریس

فهرست مراحل تدریس

- ۱ معرفی وسایل خوشنویسی، روش تراش قلم‌نی و ساخت قلم‌نی‌های پارویی از چوب و...
  - ۲ تمرین آزاد با قلم‌نی و قلم‌های پارویی
  - ۳ آموزش خط نستعلیق تحریری
  - ۴ معرفی خط نستعلیق و استفاده از نقش حروف و کلمه‌های کلیدی خط نستعلیق به صورت خط محیطی در اندازه‌های گوناگون، برای مشق نظری و انجام دادن تکالیف خلاقانه
  - ۵ تلفیق خوشنویسی با دیگر موضوعات کتاب فرهنگ و هنر پایه هفتم
- گام اول: معرفی وسایل خوشنویسی
- ۱- قلم‌نی ۲- مرکب ۳- دوات ۴- لبقه ۵- قطره چکان ۶- دستمال ۷- قلم تراش ۸- قط زن
- گام دوم: نمایش فیلم روش تراش قلم‌نی و توضیح در مورد چگونگی تراش قلم؛ تراشیدن قلم سه مرحله اصلی دارد: ۱- فتح (برداشتن روی قلم) ۲- نحت (برداشتن کناره‌های قلم) ۳- قط (قطع زدن زبانه قلم با زاویه خاص)
- گام سوم: (روش بارش فکری - به بخش کلیات، ص ۱۰ مراجعه فرمایید). معلم قوانین (بارش فکری) را به دانش‌آموزان یادآور می‌شود و سپس از آنان می‌خواهد تا با همفکری در گروه به سؤال پاسخ دهند.

■ از چه روش‌هایی می‌توان ابزاری شبیه قلم‌نی ساخت که برای نوشتن مناسب باشد؟
پیشنهادهای دانش‌آموزان روی تابلو نوشته می‌شود و نظریات با کمک معلم اصلاح می‌شود و بهبود می‌یابد.
گام چهارم : سپس خواسته شود که ابزار جایگزین قلم‌نی خود را بسازند و به کلاس بیاورند.
گام پنجم : برش تخته‌های چوبی (با اره مویی) و تهیه قلم‌نی‌های به اصطلاح بارویی، یکی از راه‌های آسان و در دسترس است.

(۲)

(۱)

(۳)

معلم دانش‌آموزان را راهنمایی می‌کند تا ابتدا شکل سر قلم را روی تخته طراحی کنند (طرح را منتقل کنند) و با اره مویی با دقت زیاد آن را برش بزنند و با سمباده صاف و صیقلی کنند. پیشنهاد می‌شود از سمباده شماره ۲۰۰ به عنوان سمباده زیر و از سمباده شماره ۱۰۰۰ به عنوان سمباده نرم استفاده شود. برای قسمت استوانه‌ای آن از میله خودکار یا قلم‌نی یا وسایل مشابه استفاده کنند. این تمرین به عنوان یک طرح می‌تواند مطرح گردد.

تمام پهنای قلم

درس دوم

اهداف درس

- آشنایی با مهارت استفاده از تمام پهنای قلم
- درک شش دانگ پهنای قلم در استفاده از عناصر بصری
- نقش آفرینی خلاق با شش دانگ پهنای قلم نی

انتظارات عملکردی

- از شش دانگ قلم در ایجاد بافت استفاده کنند.
- از ترکیب نقطه‌ها با استفاده از شش دانگ قلم، طرح‌های خلاقانه ایجاد کنند.
- از ترکیب خط‌ها با استفاده از شش دانگ قلم، طرح‌های خلاقانه ایجاد کنند.
- با نقاشی خط آشنا شوند.

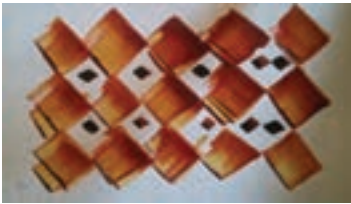
شرح موضوع

در نوشتن با قلم نی، فراگیر باید دو مهارت بیاموزد: مهارت نوشتن با تمام پهنای قلم نی و مهارت نوشتن با کمتر از کل پهنای قلم (نیش قلم، نصف قلم، دو سوم قلم). با توجه به اینکه نوشتن با تمام پهنای قلم ساده‌تر است بهتر است کار از این مهارت شروع شود.

در این مرحله هم‌زمان دانش‌آموز هم مهارت نوشتن با تمام پهنای قلم نی را می‌آموزد و هم برای به وجود آوردن طرح‌ها و نقش‌های چشم‌نواز و خلاق، تفکر می‌کند.

فرایند تدریس

ابتدا لازم است، دانش‌آموزان، متناسب با قلم‌هایی که تهیه کرده‌اند کادرشان را انتخاب کنند (اگر از قلم‌های کوچک استفاده کنند، بهتر است کادر، کوچک‌تر باشد تا زودتر به نتیجه برسند) و تمرین‌های صفحه بعد را انجام دهند:

۴

گام اوّل : ابتدا دانش‌آموزان با تکرار انواع نقطه‌ها در اندازه‌های مختلف و با رنگ دلخواه، نقش‌ها و طرح‌های مختلفی را به وجود آورند. (تصویر روبه‌رو)

۵

گام دوم : سپس از دانش‌آموزان خواسته شود با انواع خط راست که با تمام پهنای قلم‌نی می‌کشند و دارای ضخامت‌های مختلف هستند، ترکیب‌بندی آماده کنند. (حرکت قلم‌نی در جهت‌های مختلف ضخامت‌های مختلفی ایجاد می‌کند).
گام سوم : در مرحله بعد از آن خواسته شود تا با خط‌های شکسته ترکیب‌بندی کنند. (تصویر روبه‌رو)

۶

گام چهارم : در این قسمت، بهتر است، دانش‌آموزان تمرین‌های ۲ و ۳ را با نقطه‌ها متنوع‌تر کنند. (تصویر روبه‌رو)

۷

گام پنجم : حالا دانش‌آموزان با استفاده از خط‌های منحنی با تمام پهنای قلم‌نی ترکیب‌بندی می‌کنند.
گام ششم : در این تمرین دانش‌آموزان از ترکیب نقطه‌ها و خط‌های منحنی، طرح‌ها و نقش‌های تازه و چشم‌نوازی به وجود می‌آورند.

گام هفتم : در گام بعدی بهتر است، دانش‌آموزان با ترکیب انواع خط‌ها و نقطه‌ها نقش‌آفرینی کنند (تصویر روبه‌رو).

گام هشتم : و در پایان این مرحله، دانش‌آموزان کاربرد طرح‌هایی را که به وجود آورده‌اند در زیر کار خود یادداشت کنند.

نمونه کارهای دانش‌آموزان

معرفی خط نستعلیق

درس سوم

اهداف درس

- آشنایی با خط نستعلیق
- ارزش‌گذاری به میراث فرهنگی (هنر خوشنویسی)

انتظارات عملکردی

- با حروف و کلمه‌های کلیدی، نقوشی خلاقانه ایجاد کنند.
- با تکرار و تغییر در حروف و کلمه‌ها به نقش‌های تازه‌تری دست پیدا کنند.

شرح موضوع

در کتاب دانش‌آموز به‌طور مفصل در مورد خط کوفی، نسخ، ثلث و... توضیحاتی داده شده است. به همین دلیل در اینجا به معرفی خط نستعلیق و استفاده از نقش حروف و برخی از کلمه‌های آن پرداخته می‌شود. باید توجه کرد، در این مرحله، پرداختن به خط یا آموزش روش تخصصی هدف نیست بلکه مناسبی است که دانش‌آموز به وسیله آن به تفکر خلاقانه بپردازد. بهترین راه شناخت و اثر هنری لمس و

تجربه مرحله به مرحله آن است و به همین دلیل برای معرفی خط نستعلیق کار با الگوها (تصویر روبه‌رو) و مراحل که توضیح داده خواهد شد پیشنهاد می‌شود تا دانش‌آموزان به مهارت‌های زیر دست یابند:

- دقت در دیدن و مشق نظری
- انجام دادن کار و فعالیت گروهی و شرکت در بحث‌های

کلاس

- شناخت نقش حروف و کلمه‌ها
- پاسخ به حس زیبادوستی و زیباآفرینی
- تقویت قدرت مقایسه و تطبیق
- تفکر فعال و انجام دادن تکالیف خلاقانه

وسایل مورد نیاز

۱. الگوی حروف و کلمه‌های خط نستعلیق به صورت خط محیطی در اندازه‌های مختلف به طور مثال در پنج اندازه (توجه کنید این الگوها در کاغذ A۴ به دلیل رعایت اندازه، تهیه شود. برای تهیه الگوهای آماده به سایت دفتر تألیف کتاب‌های درسی <http://art.dept.talif.sch.ir> مراجعه بفرمایید.)

۲. تصویر چند اثر خوشنویسی به خط نستعلیق

۳. کاغذ یا مقوا، کاغذ پوستی، کاربن، میز نور (استفاده از شیشه پنجره)

۴. مداد رنگ یا آبرنگ یا گواش - خط کش و ...

فرایند تدریس

معرفی خط نستعلیق

گام اول : ابتدا معلم الگوهای حروف و کلمه‌های کلیدی خط نستعلیق را در اختیار گروه‌ها قرار می‌دهد که به صورت خط محیطی و در اندازه‌های مختلف (۵ اندازه) اجرا شده است.
گام دوم : بهتر است به منظور ترغیب دانش‌آموزان به تفکر خلاق و همفکری در گروه، سؤالات زیر طرح شود :

■ چگونه با استفاده از این نقش‌ها می‌توان به نقوش تازه و زیباتری رسید؟

■ بهترین ترکیب برای این نقوش چیست؟

جواب‌های دانش‌آموزان دسته‌بندی، و روی تابلو نوشته شود.

بهتر است نظر دانش‌آموزان را به این ترتیب دسته‌بندی کرد : ۱- با کنار هم قراردادن ۲- با قرینه کردن ۳- با تکرار آزاد ۴- با تکرار قسمتی از شکل ۵- ترکیب با شکل‌های هندسی ۶- وارونه کردن و آینه کردن ۷- با چرخاندن حول یک نقطه و ...

گام سوم : ادامه کار را می‌توان با سؤالات دیگری برنامه‌ریزی کرد؛ به طور مثال : به نظر شما چه تصاویری را می‌توان با استفاده از این الگوها (حروف و کلمه‌ها) طراحی کرد؟ مانند قبل پاسخ‌های دانش‌آموزان روی تابلو نوشته و دسته‌بندی شود. ۱- گل ۲- میز ۳- پرند - آدم - ظرف و ...

نکته : سعی شود دانش‌آموزان به این باور برسند که تقریباً خیلی از تصاویر را می‌توان با الهام از این نقوش طراحی کرد. لازم نیست تصاویر حتماً واقع‌گرایانه باشد. رسیدن به تصاویر انتزاعی، نشانه شکوفایی ذهنی دانش‌آموز است.

گام چهارم : در این مرحله از دانش‌آموزان بخواهید تا به صورت گروهی با ترکیب حروف به خلق یک اثر دست بزنند.

درس چهارم

آموزش خط نستعلیق تحریری

هدف درس

■ آموزش مهارت زیبانیسی

انتظارات عملکردی

- به مقایسه حروف پردازند و تفاوت‌ها را بیابند.
- به کارهای گروهی و زیبانیسی پردازند.
- با تکرار در نوشتن متون ادبی، نکات اخلاقی و آموزه‌های دینی را به صورت غیرمستقیم بیاموزند.

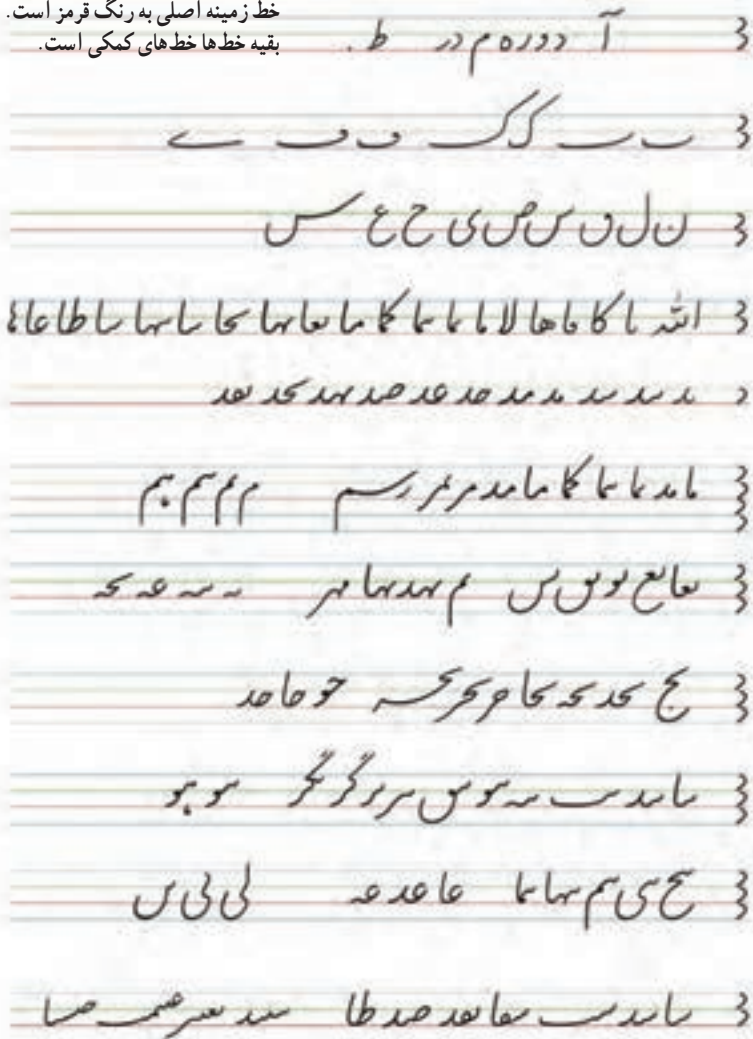
فرایند تدریس

بتر است، ابتدا مراحل کار را برای دانش‌آموزان توضیح داده، و آموزش خط تحریری به صورت طرح تعریف شود.

وسایل مورد نیاز: دفتر خط‌دار، مداد، خودکار، خودنویس، کاغذ شفاف (کاغذ پوستی)، خط‌کش، الگوی استاندارد خط تحریری (حروف و کلمه‌های کلیدی)

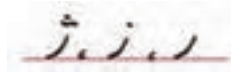
گام اوّل: در این روش جهت سهولت در یادگیری و امکان تدریس در کلاس‌های پرجمعیت استفاده از کاغذ شفاف پیش‌بینی شده است. در ابتدا لازم است از دانش‌آموزان خواسته شود تا با استفاده از کاغذ شفاف (پوستی)، حروف و کلمه‌های کلیدی (کلمه کلیدی به کلماتی گفته می‌شود که فرم آن در ساختار بقیه کلمات تکرار می‌شود تصویر صفحه ۹۱) را به وسیله کپی کردن بیاموزند و به مقایسه و تحلیل نوشته خود پردازند. (لازم است از دانش‌آموزان خواسته شود برای ارزشیابی از آموخته‌هایشان آنچه را تمرین کرده‌اند بر روی کاغذ شفاف بنویسید الگوی استاندارد قرار دهند و میزان درست نوشتن آن را بسنجند. این عمل باعث می‌شود در کلاس‌های پرجمعیت کمتر از معلم راهنمایی بخواهند.)

خط زمینه اصلی به رنگ قرمز است.
بقیه خط‌ها خط‌های کمکی است.

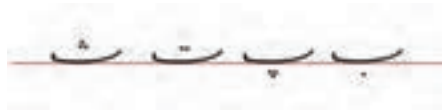

برای مقایسه ارتفاع حروف از حرف «د» به عنوان معیار استفاده شده است. دسته‌بندی بر اساس شباهت‌ها انجام شده است.

گام دوم : دانش آموز در این مرحله، هم شکل های حروف و کلمه های کلیدی را پیدا، و دسته بندی می کند. (به طور مثال هم شکل های حرف «ر» : «ز» و «ژ» (تصویر زیر)

هم شکل های حرف «ب» : «پ»، «ت» و «ث» (تصویر)

هم شکل های کلمه «بیا» : «ثنا»، «نیا»، «پیا»، «پنا»، «تیا»، «تبا» (تصویر زیر)

پیدا کردن هم شکل ها به این دلیل مهم است که دانش آموز در خوشنویسی کلمه های جدید، شکل کلمه را زودتر به یاد می آورد و یاد می گیرد که یکی از دلایل هماهنگی نوشته ها وجود کلمه های هم شکل است.

گام سوم : دانش آموز کاربرد کلمه های کلیدی یا حروف را در ترکیب کلمات دیگر بررسی می کند. کلمه های کلیدی در نوشتن بعضی از کلمه ها بدون هیچ گونه تغییری وجود دارد و فقط در کنار حروف و کلمه های دیگر قرار می گیرد؛ مانند کلمه کلیدی «بیا» که در کلمه های «انبار»، «بیات» و «نیاز» آمده است؛ اما در برخی از کلمه ها (کلمه های ترکیبی) کلمه های کلیدی به حروف یا کلمات کلیدی دیگر وصل می شود؛ مانند «بیا» در کلمه های «نیک» و «یکتا». در این مرحله از دانش آموزان خواسته می شود که از یک یا چند متن، که به خط نستعلیق تحریری نوشته شده است، کلمات کلیدی را بررسی کنند و برای هر کلمه دست کم ده مثال بیاورند. (تصویر زیر)

گام چهارم : دانش آموز یک متن را در سه قسمت جدا (حروف، کلمه های کلیدی و کلمه های ترکیبی) دسته بندی و یادداشت می کند. (تصویر صفحه بعد)

زندگی

زندگی همین لحظه هاست. زندگی مجموعه ای از روزها، ماه ها
سال هاست. روزیابی که با شتاب می گذرند و هرگز باز نمی گرد
می گویند وقت طلاست ولی بدون خرید وقت از طلاگران بهر آ
زیرا با صرف وقت می توان طلا را به دست آورد ولی فایده تلف شده

را باطل نمی توان حسیبید.

عمر حقیقی ما را شناسنامه می مانعین نمی کند. رستین زندگی زیبا تنها
همان فرصت هایی است که با رفتن رمانی بیاد کارهای بزرگ می گذد

ز ای از در

ل رز ج ر ر

د د دن د از ان

ز ا ف د ان را آورد د

را ان

را ی ر رز

ن ا ر ری در ری زک

ند
 ند هاست ند ع ما
 ما هست یایی با می ند با ند
 می بند ست لی بد ترید بهادر
 بر با می تو به دست لی قایق شد
 با تو بد
 ما ما بد یاتنها
 هایی ست که با با کا با بر می

گی

گی همین لحظه کی عبور ه

که نشا می که هرگز نمی کر

می که ق ت طلا

مر ق ت می طلا بق تلف

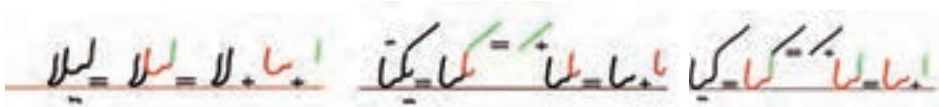
طلانی حسه

عمر حقیقی شناسنامه تعیین نمی کند نین گی

هما فرصت فتا می که

گام پنجم : دانش آموز تلاش می کند ساختار کلمه های ترکیبی را تشخیص دهد و خوشنویسی آنها را یاد بگیرد.

ساختار کلمه های ترکیبی

حرف + کلمه کلیدی = کلمه ترکیبی   کلمه کلیدی + کلمه کلیدی = کلمه ترکیبی   حرف + کلمه کلیدی + کلمه کلیدی = کلمه ترکیبی

نکته : هر چقدر شناخت کلمه های کلیدی و حروف، که در گام اول آمده است، دقیق تر باشد، شناخت و بررسی کلمه های ترکیبی راحت تر صورت می گیرد.

در این مرحله دانش آموز کلمه ای را تجزیه، و در دفتر دسته بندی می کند.
گام ششم : دانش آموزان با مطرح کردن چند سؤال تشویق شوند تا با همفکری گروه، قانون های خط تحریری را استخراج کنند.

■ ارتفاع حروف و کلمه ها نسبت به خط زمینه چه تفاوتی باهم دارد؟ (متوجه کردن دانش آموزان به شیب کلمه ها)

- آخرین حرف یا کلمه سطر نسبت به جای اصلی آن چه تغییری می کند؟
  - حروف از نظر قرار گرفتن نسبت به خط زمینه به چند دسته تقسیم می شود؟
  - در هر جمله به صورت متوسط چند کلمه کشیده نوشته می شود؟
- تلاش دانش آموزان برای پاسخ به این سؤال ها و راهنمایی معلم، آنها را با قوانین کلی خوشنویسی آشنا می کند. در این مرحله قوانین کلی خط تحریری را می نویسند و در پوشه کار نگهداری می کنند.
- گام هفتم :** دانش آموز متنی را که به خط نستعلیق نیست با خط نستعلیق تحریری خوشنویسی کند.

(خوشنویسی بدون الگو)

پیشنهادهایی برای تلفیق خوشنویسی با دیگر موضوعات کتاب فرهنگ و هنر

شرح موضوع

برای پرورش تفکر خلاق دانش آموزان و افزایش توانایی درک بین رشته ای آنان، می توان از تلفیق

خوشنویسی با دیگر موضوعات کتاب هنر استفاده کرد. در این حالت هم دانش آموزان به طور غیرمستقیم به مشق نظری می پردازد (آشنایی با ساختار حروف و کلمه ها در خط نستعلیق) و هم با امکانات شکل حروف و کلمه ها در طراحی آشنا می شوند.

تلفیق خوشنویسی با سایر موضوعات کتاب فرهنگ و هنر

در تدریس رشته های دیگر هنر در این کتاب و به منظور پیوستگی و ارتباط بین رشته ای می توان از خوشنویسی و ترکیب آن با بقیه هنرها استفاده کرد.

- ۱ طراحی شکل های منظم (بخش اول؛ فصل اول؛ درس سوم الفبای تصویر و درس چهارم نظم)
- ۲ تصویر ذهنی از گل ها (بخش اول؛ فصل دوم؛ درس دوم : نقش گل ها)
- ۳ ایجاد بافت در نقاشی (بخش اول؛ فصل دوم؛ درس سوم : بافت در نقاشی)
- ۴ طراحی گره (بخش سوم فصل اول درس سوم : طراحی گره)
- ۵ سفال گری (بخش سوم؛ فصل سوم)
- ۶ لحن (ملودی) (بخش چهارم؛ درس دوم؛ لحن (ملودی))
- ۷ بافت آواها (بخش چهارم، درس پنجم : بافت صوتی)

وسایل مورد نیاز

حروف و کلمه ها به صورت خط محیطی (خط نستعلیق) (برای تهیه الگوهای آماده به سایت دفتر تألیف کتاب های درسی www.talif.sch.ir مراجعه فرمایید.)
کاغذ سفید، کاغذ شفاف، میز نور (استفاده از شیشه پنجره به جای میز نور)
مداد رنگ، آب رنگ با گواش، خط کش و ...

فعالیت اول: استفاده از نقش حروف و کلمه ها در طراحی شکل های منظم

اگر هر حرف یا کلمه را حول یک نقطه بچرخانیم، یک نقش منظم مانند شمس به وجود می آید. (نقطه می تواند روی حرف یا کلمه و یا کنار آنها قرار بگیرد. این نقطه مرکز چرخش است و با جابه جایی آن نسبت به حرف یا کلمه، شکل های گوناگون تری به وجود می آید.

شمس به استفاده از حرکت
کلاه آ

فعالیت دوم: استفاده از نقش حروف و کلمه‌ها در طراحی ذهنی از گل‌ها

برای طراحی ذهنی از گل‌ها باید توجه دانش‌آموزان به ویژگی اصلی و مشترک گل‌ها جلب شود تا گل ذهنی که طراحی می‌کنند، ویژگی‌های اصلی گل‌ها را داشته باشد و در نگاه اول گل دیده شود. دانش‌آموزان تشویق و ترغیب شوند تا با در نظر گرفتن ویژگی اصلی گل‌ها از نقش حروف و کلمه‌ها برای طراحی گل‌های ذهنی کمک بگیرند.

فعالیت سوم: استفاده از نقش حروف و کلمه‌ها در بافت در نقاشی

تکرار نقش حروف و کلمه‌ها روی هم ایجاد بافت می‌کند. از این بافت می‌توان برای پس‌زمینه نیز استفاده کرد. بهتر است دانش‌آموزان راهنمایی شوند که برای پس‌زمینه‌ها هماهنگی با موضوع را در نظر بگیرند. در کتاب دانش‌آموز، ص ۱۲ قسمت خودارزیابی به دانش‌آموزان پیشنهاد شده است که با تکرار منظم خط‌ها و سطوح‌ها، بافت‌های زیبایی ایجاد کنند. می‌توان در کنار این تمرین به دانش‌آموزان پیشنهاد کرد که از تکرار منظم نقش حروف و کلمه‌ها، طرح‌ها و بافت‌های زیبایی ایجاد کنند. (اندازه‌های بزرگ‌تر حروف و کلمه‌ها را می‌توان به عنوان سطح استفاده کرد.)

ایجاد بافت با تکرار «ها»

فعالیت چهارم: استفاده از نقش حروف و کلمه‌ها در طراحی گره

طراحی گره

در درس طراحی سنتی پس از تدریس گره و واگیره از دانش‌آموزان سؤال شود به جز شکل‌های هندسی از چه شکل‌های دیگری می‌توان به عنوان واگیره برای طراحی گره استفاده کرد.

حروف و کلمه‌ها هم می‌توانند در فهرست جواب‌های دانش‌آموزان قرار گیرند. یک حرف یا کلمه و یا قسمتی از یک حرف و کلمه را نیز می‌توان به عنوان واگیره استفاده کرد؛ حتی می‌توان از ترکیب یک جمله کوتاه واگیره طراحی کرد.

فعالیت پنجم: استفاده از نقش حروف و کلمه‌ها در سفالگری

علاوه بر روش‌ها و نظریاتی که در قسمت سفالگری برای دانش‌آموزان در نظر گرفته شده است، می‌توان خوشنویسی و سفالگری را نیز تلفیق کرد. بهتر است با یک سؤال از خود دانش‌آموزان شروع کرد:

چگونه می‌توان از خوشنویسی در سفالگری استفاده کرد؟

با این‌گونه سؤالات، دانش‌آموزان هدایت می‌شوند تا روشی مختص به خود را پیدا کنند؛ به عنوان مثال:

نقش برجسته با گل سفال، چسباندن حروفی که با گل درست کرده‌اند روی ظروف گلی، تزئین ظروف سفالی با نقش حروف و کلمه‌ها، ایجاد حجم‌هایی از نقش حروف و کلمه‌ها، طرح‌های مشبک نقش حروف و کلمه‌ها روی ظروف، یکی از روش‌هایی است که دانش‌آموزان راحت‌تر می‌توانند در آن موفق شوند و به‌صورت گروهی نیز می‌توانند آن را انجام دهند. تهیه مجموعه‌ای از حروف و کلمه‌ها از گل، ترکیب آنها و خلق یک اثر هنری است.

فعالیت ششم: استفاده از نوع حروف در تفهیم لحن یا ملودی

گلدزاری ز گلستان جهان ما را بس

گلدزاری ز گلستان جهان ما را بس

گلدزاری ز گلستان جهان ما را بس

گلدزاری ز گلستان جهان ما را بس

گلدزاری ز گلستان جهان ما را بس

گلدزاری ز گلستان جهان ما را بس

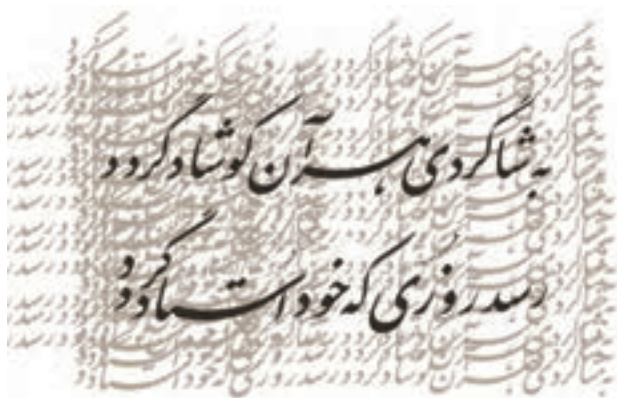
پس از اینکه دانش‌آموزان با لحن صوتی آشنا شدند، یک جمله با چند اندازه مختلف برای دانش‌آموزان نمایش داده و سؤالاتی در این مورد مطرح شود:

هر اندازه چه لحنی می‌تواند داشته باشد؟ کدام اندازه با موضوع نوشته هماهنگی بیشتری دارد؟ نکته: لازم نیست به جواب قطعی برسیم؛ همین که دانش‌آموزان با این موضوع درگیر شوند و تفکر کنند، نتیجه به شمار می‌رود.

فعالیت هفتم: استفاده از خوشنویسی برای تفهیم بافت صوتی

همانند کتاب در یک جدول برای دو گروه یک بیت در نظر گرفته شود، گروه اول شروع به همخوانی مصرع اول می‌کنند و وقتی به وسط مصرع اول رسیدند، گروه دوم شروع به خواندن مصرع دوم می‌کنند. قسمت‌هایی که دو گروه با هم می‌خوانند و صدایشان ترکیب می‌شود، ایجاد بافت می‌کند. برای درک بهتر موضوع می‌توان همان بیت را خوشنویسی کرد و در اختیار دانش‌آموزان قرار داد و از آنها خواسته شود همان‌گونه که گروه دوم روی صدای گروه اول شروع به خواندن کردند، مصرع دوم از وسط مصرع اول شروع شود و قسمتی از مصرع دوم و اول روی هم قرار گیرد و ایجاد بافت کند.

گروه اول	نوایی	نوایی	نوایی	نوایی	همه با وفایند تو گل بی وفایی
گروه دوم	سکوت	سکوت	سکوت	سکوت	نوایی نوایی نوایی نوایی همه با وفایند تو گل بی وفایی

مثالی از یک نوع بافت در موسیقی: : بافت صوتی

برای بافت‌های دیگر به روش خوشنویسی می‌توان مثال تصویری ارائه کرد.